

ARCHIVI DI STUDI INDO-MEDITERRANEI , VI (2016)

<http://www.archivindomed.altervista.org/>

I poeti azerbaigiani contemporanei: “Le voci poetiche degli esuli di Ağdam”

A cura di Davide Gualtieri

Le poesie (prima silloge, testi originali e in versione italiana)

Qulu Ağsəs

Müharibə əlili

Üzdü ayaqlarımı Vətən yolu
qayıtdım üzüqoylu...
qayıtdım -
qurşağımın yuxarı qatıyla,

qayıtdım -
əlil arabasının atıyla...
İki balam gözüyaşlı
arvadım başıdaşlı...
Yazıq hər əmrəmüntəzir:
həm məni gəzdirir,
həm ... özü gəzir...
Süfrəmdəharam var –
dinmirəm,
İki ac balam var –
dinmirəm.
Dinmirəm
gül ağzı açılında heyrətin:
«Vətəni qorudun, bəs öz qeyrətin?!»
...Üzdü ayaqlarımı Vətən yolu
bu da mənə «sağ ol» u...

Görsən ki, qaranlıq çökür aləmə,
Görsən ki, axşamdı...

fikir eləmə.

Bir uçuq yuxudu gecənin boyu
Nəqədər imkan var
rahatlan, uyu...
Qəflətən bir çağa salar hay-həşir
Səhər – körpəsidi doğan Günəşin.
Onu ovutmağa tələsər hamı,
Beləcə, salarlar yenəaxşamı.
Təzədən qaramat basar dünyanı,
Hanı doğan Günəş?
Körpəsi hanı?
...Görsən hər tərəfdən əlin üzülür,
Görsən üşüyürsən...
yandır özünü...

Invalido di guerra

Ho mutilato i miei piedi per seguire la Patria
sono tornato col volto dalle bende pressato...
sono tornato
sano solo il mio busto,
sono tornato -
disabile su una sedia a rotelle...
Due figli in lacrime
mia moglie con il volto impietrito...

Avvilita e pronta ad ogni richiesta:
mi permette di muovermi
e così... insieme passeggiamo...
È duro sedermi a tavola -
rimango silenzioso,
dappresso ai miei due figli affamati -
resto in silenzio.
Resto in silenzio
poi fiorisce di bocca lo sconforto:
“Ho protetto la Patria, chi proteggerà me?!”
...Ho mutilato i miei piedi per seguire la Patria
ecco ciò che ho avuto per “ringraziamento”...

Ecco, il mondo sprofonda nel buio,
ecco, già viene la notte,
non essere triste.
Se disturbato è il sonno per tutta la notte,
fintanto che puoi,
riposa e dormi...
D'improvviso s'ode il pianto affamato di un bambino
Al mattino - come figlio del sorgere del sole.
Tutti correranno a lenire quel pianto,
Tornerà la sera
di nuovo il buio per tutti al mondo.
Dov'è il sole che sorge?
Dove sono i miei figli?
...Vedo nelle mie mani la mia storia,
Vedo il freddo dolore...
l'ustione interiore...

Elba Aliyeva

Teki Vətəndə qalaydım!

Vətəndə dağın bir parçası olaydım,
Düşündə bitən bənövşəsi,

Düzdə bitən məşəsi,
Axan cəşməsi olaydım,
Teki Vətəndə qalaydım!!!
Yollarında cıncılı-dası olaydım,
Teki Vətəndə qalaydım!!!
Səhrasında bitən alağı-otu,
Göydən tökülən yağısı olaydım,
Teki Vətəndə qalaydım!!!
Dağlarını bürüyən dumanı-çəni,
Dağ basında qarı,
Baharı - qışı, torpağı-daşı
olaydım,
Teki Vətəndə qalaydım!!!
Vətənin əsən küləyi,
Ağacda meyvəsi,
Vətənin gündüzü-gəcəsi olaydım,
Teki Vətəndə qalaydım!!!
Vətənin kicik bir zərrəsi olaydım,
Teki Vətəndə qalaydım!!! Teki Vətəndə qalaydım!!!

Elba nənə (Aliyeva)

Or sol un resto della Patria fu!!!

La montagna tutta era la nostra
Con le pendici contornate di viole,
Le querce confinanti alla pianura,
Avevamo fonti sorgive,
Ecco cosa resta della nostra Patria!!!

Avevamo sentieri ben lastricati,
Ecco cosa resta della nostra Patria!!!

Distese erbose si succedevan ai deserti,
Avevamo pioggia battente dal cielo,
Ecco cosa resta della nostra Patria!!!

Montagne di nebbia coperte a mantello,
neve impressa sulla montagna,
Avevamo primavere e inverni sui terreni pietrosi
Ecco cosa resta della nostra Patria!!!

Patria Madre del vento,
Di alberi da frutto,
Ti avevamo per tutto il giorno e la notte,
Patria Madre,
Ecco cosa resta della nostra Patria!!!
Ecco cosa resta della nostra Patria!!!

Seconda versione

La montagna tutta come Patria s'ebbe,
con le pendici da viole contornate,
con querce le pianure contornate,
fonti sorgive s'ebbe,
Or sol un resto della Patria fu!!!
Sentieri ben lastricati s'ebbe,
Or sol un resto della Patria fu!!!
Distese erbose si succedevan ai deserti,
dal cielo pioggia battente a quei deserti,
Or sol un resto della Patria fu!!!
Montagne a nebbia coperte in coppa,
di neve impressa alle montagne eppiu,
primavere e inverni pietrosa terra n'ebbe
Or sol un resto della Patria fu!!!
Patria del vento Madre,
d'alberi in frutto Madre,
di giorno e notte Patria Madre s'ebbe
Or sol un resto della Patria fu!!!
D'un picciol grano or sol di Patria s'ebbe,
Or sol un resto della Patria fu!!! Or sol un resto della Patria fu!!!

Vətən həsrəti öldürür məni,

Vətən həsrəti öldürür məni,
Yada düşəndə-
Bulaqların şırıltısı bagrımı dəlir kəcir.
Dağ döşündə bitən çiçəklərin ətri ruhumu titrədir.
Yada düşür qohum, qonsum,
Urəyimdən ox olub kəcir.
Vətən həsrəti öldürür məni.
Bağında dərdiyim məyvələr,
Cığırlarında gəzdiyim yərlər,
Elim- obam, tayım-tuşum
Yada düşür.
Vətən həsrəti öldürür məni!
Uşaqlığım-gəncliyim yada düşür, ağladır məni.
Vətən həsrəti öldürür məni!
Dağıdılmış yurd yərim,
Uçurulmuş cənnət məkanım - " ölü şəhər"adlanır indi.
Bir Allah əvi- məscidim qalmış.
Vətənim- Ağdamın həsrəti öldürür məni!
Vətən həsrəti öldürür məni! Vətən həsrəti öldürür məni!

Il desiderio della Patria

Il desiderio della Patria mi consuma,

al meno... mi angoscia -
Un tremore somnesso mi invade, è terribile a provarlo.
Ai piedi della montagna la fragranza della fioritura mi faceva vibrare l'anima.
Il richiamo dei parenti, dei vicini,
è come fitta al cuore.
Il desiderio della Patria mi consuma.
Quando i giardini promettevano i loro frutti,
camminavo per sentieri e piazze,
I miei luoghi, i miei affetti
mi tornano in mente.
Il desiderio della Patria mi consuma!
Il ricordo della mia infanzia, della mia giovinezza mi fa piangere.
Il desiderio della Patria mi consuma!
La mia casa ora è un imposto esilio,
perduto è il celeste paradiso - ora lo chiamano "città dei morti".
È rimasta solo una moschea, una sola Casa di Dio.
Della mia Patria – la mia Ağdam - il desiderio mi consuma!
Il desiderio della Patria mi consuma! Il desiderio della Patria mi consuma!

Rafael Tağizade

Yuxumu qarışdırmışam

Yuxumu qarışdırmışam
əqrəbdən asılan fikirlər
udur gecə saatlarını,
zamansız qaranlıq asılıb pəncərədən
ayın son işartıları yox olur göy üzündən,
əriyən gecə səhərə doğru axır,
pərdənin solan gülləri
maddım-maddım üzümə baxır.
Xəfif, çox xəfif bir rüzgar əsir
dolaşiq düşüncələrdən.
Olmadığım gecə hələ qurtarmamış
səhərin gümanları yapışib
qapımın darıxan dəstəyindən.
Qulağıma qışqırır itən zaman,
dağılır boş məkan,
bu gecə sən yoxsan yuxularımda,
bu gecə mən də yoxam yuxularında.
Gecə də mənim deyil gündüzlərim tək
zamansız qaranlıq asılıb pəncərədən.

Zamansız qaranlıqda
həsrətim, intizarım,
zamansız qaranlıqda
saatın əqrəbindən
asılı qalmışam mən...

Un sogno confuso...

Un sogno confuso...
uno scorpione mi si è attaccato ai pensieri
mentre conto le ore della notte,
Il buio che incombe dalla finestra è insopportabile
non c'è segno di luna in cielo,
la notte si sta ormai dileguando,
e da dietro i vasi dei fiori appassiti
lenta mi osserva.
Un vento lieve, molto lieve, prende a soffiare
tra i miei pensieri contorti.
La notte non è ancora finita
e la città riprende a vivere
ma la mia dimora vacilla.
Il tempo perduto è urlo alle orecchie,
crollo nel vuoto,
stanotte tu non sei stata nei miei sogni,
stanotte non ho avuto sogni.
Mi manca la notte sempre, ogni giorno
il buio che incombe dalla finestra è insopportabile.
Nel buio insopportabile
solo nostalgie e speranze.
Nel buio insopportabile
solo, con le ore dello scorpione,
io sono prigioniero...

Qarabağ

Qarabağ-
harda olsam
məni ana kimi qoynuna çəkən
Torpaq.
Ciyərimin süzgəcsiz sorub
qəbul etdiyi
Hava.
Qayaları, daşları yarıb
damcılayan, süzülən, çıxan-

isti,
soyuq,
turş
Su.
Gecələri darıxmağa qoymayan,
ulduzlu, əsrarəngiz
Səma.
Hərəsə uçub gedən,
hərdən dərdimizə dözməyib,
bizi oyatmaq üçün
şaqqıldayıb üstümüzə,
irili-xırdalı
göz yaşı tökən
Buludlar.
Bulaqları kimi təmiz,
coşanda yerə, göyə sığmayan,
dağları, daşları silkələyən
Çaylar.
Layla bilib yatıran,
istədiyi an ağladan,
döyüşə səsləyən,
ardınca çəkib aparın
Səs.
Məni kökümə, ulusuma, keçmişimə,
Tanrıma bağlayan
Q A R A B A Ğ!

Karabakh

O mio Karabakh!
Tu, terra mia
dovunque io sia
come Madre mi riporti ai sentieri dell'anima.
La tua aria
mie viscere imbevono profondamente
accolta al respiro.
La tua acqua
da quelle rocce, da quelle pietre a noi strappate
goccia, filtrante, vien fuori
tiepida
fresca
acidula.
Il tuo cielo
dalla notte allontana la tristezza
colora le stelle di mistero.
Le tue nubi
vagano senza meta
talvolta svanendo come i dubbi,

ad alleviar le nostre pene,
i nostri dolorosi lamenti,
grandi e piccoli,
dalle vetuste lacrime versate.
Il tuo fiume
terso come le nuvole
impetuoso in terra, sotto un cielo ineffabile,
scorre tra monti e rocce.
Il tuo suono
in serena culla dà il sonno,
se vuole fa piangere,
oppur chiama a guerra,
ritmato a danza chiama.
Alle mie radici, alla mia antica stirpe, alle mie origini,
al mio Dio, tu mi riporti
O mio Karabakh!

Zakir Faxri

Rekviem

Doğuldu, evdən uşaqlıqdan,
bir də ilk sevgidən başqa hər şeyi unudur adam
O çörəyə min şükür,
O suya min şükür
O sevgiyə, o ocaga min şükür
O ulu torpağa min şükür.
Arpa arpa boy atdığım
Qarğı at oynatdığım
Gözüm o kənd torpağı
Qucağında dil açdığım bir qıza könül açdığım
Çəpər başında dolaşdığım
Canım o kənd torpağı
Çəkib qəriblikdən qopardı məni
Çəkib sinəsinə apardı məni
Aldı qucağına körpəsi kimi
Qoydu beşiyinə körpəsi kimi
Bir qərrib sükutun içindən keçdim
Qan sızantək qəm sızdı gözlərimə.
Günlər bürkülü bürkülü
Qaldım bükülü-bükülü...

Göy ilə yer arasında
Yaxam sökülə sökülə
Bir qərrib kədər in içindən keçdim
Ayağı yalın uşaqtək
Ayaqlara yalın baxdım
Başım birdən dəydi daşa
Heç bilmədim hara baxdım –
Gördüm doğma bilib üzümə
söykədiyim xatirələr arasında yadam
Doğulduğu evdən uşaqlıqdan
bir də sevgidən başqa hər şeyi unudar adam.

Requiem

Nella casa natale passai l'infanzia,
fu primo amore, tutto il resto come uomo l'ho dimenticato.
Ringrazio ancora per quell'acqua,
per quel pane,
ringrazio per l'amore e per quel focolare,
ringrazio all'infinito per quella grande terra,
dove sono cresciuto giorno dopo giorno
a giocare con le canne,
mi beavo alla vista di quel villaggio,
tra le sue braccia ho aperto la bocca,
li fiori il mio amore per una ragazza
vagando tra le siepi
era tutta la mia anima quel villaggio.
Dilaniato son io divenuto straniero,
catturato e tenuto al petto,
come un bambino rapito dal grembo,
e deposto in una culla straniera.
Ho trascorso il tempo in straniato silenzio,
sanguinando e piangendo lacrime amare.
Giorni sospesi e tristi
ho avuto, io tristemente sospeso...
fra cielo e terra,
con il collo piegato.
Ho trascorso il tempo in straniata tristezza
come un bambino scalzo,
ho guardato i miei piedi scalzi.
La mia testa fu d'improvviso sbattuta tra le pietre,
non ho più saputo dove guardare.
Ho rivissuto il mio passato nei nodi dei ricordi dell'adolescenza.
Nella mia casa natale passai la mia infanzia,
amore eterno, tutto il resto come uomo l'ho dimenticato.

Dünyayla üz üzə

Üzünə gözünə dağılmış
taxtı viran olmuş tacı dağılmış
qaraqaş qonur göz o qara oqlan.
Dolaşar dünyanı, gəzər biçərə
axtarar dərdlərə tapammaz çarə
cüyürün qaçartı quşun uçartı
qaraqaş qonur göz o qara oqlan.
Əlindən dilində salıb itirər
bir eşqin sirrinə düşən açarı.
Getdiyi yollar da dalınca qaçar.
Gəldiyi yollara könlünü açar
torpağında gəzər göyündə uçar
qaraqaş qonur göz o qara oqlan.
Qonur gözlərində qara yaş gəzər
qara ciyərində qara daş gəzər bu
varlı dünyada cibi boş gəzər
qaraqaş qonur göz o qara oqlan.
Gözəl sevdalardan sönük adamlar
dost üzündən üzü dönük adamlar
qarğıyar o ki var, hey danar onu.
Gəzdiyi torpağa uçduğu göyə
getdiyi yollara qısqanar onu beləcə
beləcə yaşar dünyada
gözündən sözündən, üzündən daşar
külündən püskürüb püskürüb, közündən daşar
dünyayla üz-üzə bir oqlan yaşar.

Faccia a faccia con il mondo

Distrutta la faccia e gli occhi
l'aura regale irrimediabilmente disfatta,
sopracciglia nere, occhi marroni, un ragazzo moro.
Va per il mondo infelice,
nelle difficoltà cerca la cura per i suoi dolori.
Come capriolo in corsa, come uccello in volo,
sopracciglia nere, occhi marroni, un ragazzo moro.
Nelle sue mani non è più
la perduta chiave del mistero d'amore.
Prova a tornare sui suoi passi.
Apre l'anima alle strade che incontra,
cammina in terra e vola in cielo
sopracciglia nere, occhi marroni, un ragazzo moro.
Lacrime tristi nei suoi occhi marroni.
Ombrato il suo interiore cammina su pietre scure,
in questo opulento mondo andrà con tasche vuote,
sopracciglia nere, occhi marroni, un ragazzo moro.
A lui è l'amore antico, tra gente che val poco,
ipocriti che si fingono amici,
e che lo maledicono a forza schernendolo.
Cammina in terra e vola in cielo

con nostalgia delle vecchie strade,
vive così, nel mondo.
Negli occhi, nelle parole, nella disperazione
arso di lava incandescente, affranto e disperato,
vive un ragazzo faccia a faccia con il mondo.